

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty a soudkyň Michaely Bejčkové a Sylvie Šiškeové v právní věci žalobce: **T. M.**, zast. JUDr. Anitou Pešulovou, advokátkou se sídlem Nuselská 499/132, Praha 4, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 4. 2020, čj. OAM-954/ZA-ZA11-ZA13-2019, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 10. 2020, čj. 1 Az 22/2020-40,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. 10. 2020, čj. 1 Az 22/2020-40, **se** v rozsahu výroků I a II **ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Ustanovené zástupkyni žalobce JUDr. Anitě Pešulové, advokátce, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši **3 400 Kč**, která jí bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

[1] Žalobce (státní příslušník Arménské republiky) podal dne 28. 10. 2019 žádost o mezinárodní ochranu. Uvedl, že mu domovská země odmítá prodloužit cestovní doklad, a v důsledku toho mu ČR neprodlouží povolení k pobytu; v ČR žije tři roky a má zde zázemí. Během pohovoru dne 31. 10. 2019 žalobce dále sdělil, že v ČR studuje ve druhém ročníku střední školy. Na arménské ambasádě mu odmítli prodloužit cestovní doklad kvůli povinnosti vykonat vojenskou službu. Podle žalobce se zpřísnily tamní zákony a odklad vojenské služby z důvodu studia není možný. V ČR žije žalobce s matkou, která zde má přechodný pobyt; v Arménii má babičku a tetu.

[2] Žalovaný rozhodl, že žalobci se mezinárodní ochrana podle § 12 až 14b zákona

o azylu neuděluje. Žalobu proti rozhodnutí žalovaného městský soud zamítl.

[3] Žalobce (stěžovatel) napadl rozsudek městského soudu kasační stížností. Soudu vytkl, že se stejně jako žalovaný vyhnul zodpovězení otázky, zda je bránění ve studiu kvůli povinnosti nastoupit vojenskou službu důvodem, pro který lze udělit mezinárodní ochranu. Žalovaný nekonfrontoval tvrzení stěžovatele o zprísnění odkladu vojenské služby s dostupnými informacemi. Použité zprávy o zemi původu jsou pouze obecné a nezabývají se konkrétními okolnostmi případu stěžovatele. Dále stěžovatel upozornil, že se v průběhu soudního řízení vyhroutil situace v Náhorním Karabachu; obavy stěžovatele z nasazení do boje jsou proto oprávněné. Stěžovatel navrhl, aby NSS zrušil rozsudek městského soudu i rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[4] Žalovaný navrhl, aby NSS kasační stížnost zamítl, případně odmítl pro nepřijatelnost.

[5] Protože se jedná o kasační stížnost podanou ve věci mezinárodní ochrany, zabýval se NSS v souladu s § 104a s. ř. s. nejprve tím, zda kasační stížnost svým významem přesahuje vlastní zájmy stěžovatele, a zda je tedy ve smyslu uvedeného ustanovení přijatelná. Institut nepřijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního NSS podrobně vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž interpretoval neurčitý právní pojem *přesah vlastních zájmů stěžovatele*. O přijatelnou kasační stížnost se podle výše uvedeného rozhodnutí může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec nebo nebyly plně vyřešeny judikaturou NSS; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí městského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[6] Kasační stížnost tedy může být přijatelná mimo jiné v případě zásadního pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Tak tomu je právě v nyní projednávané věci, neboť městský soud při posouzení rozhodnutí žalovaného zásadně pochybil tím, že v době svého rozhodování nepřihlédl k aktuálnímu vývoji bezpečnostní situace v zemi původu stěžovatele, což mohlo mít nepříznivý vliv na hmotněprávní postavení stěžovatele. Současně má tato vada judikaturní přesah nad rámec stěžovatelovy věci.

[7] NSS tedy shledal, že kasační stížnost je přijatelná, a po meritorním posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[8] Stěžovatel postavil kasační argumentaci na sporné otázce, zda může nutnost přerušit studium z důvodu povinné vojenské služby v domovském státě stěžovatele opodstatnit udělení jedné z forem mezinárodní ochrany. Stěžovatel uvedl jako důvod pro udělení mezinárodní ochrany to, že mu domovská země odmítá prodloužit cestovní doklad, a v důsledku toho mu ČR neprodlouží povolení k pobytu. Během následného pohovoru vyvstalo, že mu arménské úřady odmítly prodloužit cestovní doklad, jelikož je povinen nastoupit vojenskou službu a studium již není relevantním důvodem pro odklad služby.

pokračování

NSS uvádí, že přerušení studia je pouze důsledkem povinnosti nastoupit vojenskou službu a samo o sobě není významné pro rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany. Jak případně ozřejmil již žalovaný v napadeném rozhodnutí, institut mezinárodní ochrany neslouží jako náhrada za studijní vízum (str. 5). Současně NSS připomíná, že zákon o azylu obsahuje taxativní výčet důvodů, pro něž lze žadateli udělit azyl ve smyslu § 12 a 13 uvedeného zákona, a snaha se v ČR vzdělávat mezi ně nepatří.

[9] Otázkou, zda je povinná vojenská služba relevantní okolností pro udělení mezinárodní ochrany, se NSS v minulosti zabýval mnohokrát. Dospěl přitom k závěru, že vojenská služba je legitimním požadavkem každého státu kladeným na jeho občany (např. viz usnesení ze dne 15. 10. 2020, čj. 2 Azs 17/2020-16, bod 12, a další judikaturu v něm uvedenou). Shodně není bez dalšího azylově relevantní ani případné odmítnutí nastoupit k výkonu povinné vojenské služby (viz rozsudek ze dne 29. 3. 2004, čj. 5 Azs 4/2004-49, či usnesení ze dne 20. 4. 2016, čj. 2 Azs 67/2016-24, bod 10).

[10] Žalovaný tedy správně zhodnotil, že povinnost nastoupit vojenskou službu není bez dalšího důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, a stejně tak ani neochota přerušit studium v důsledku branné povinnosti (str. 3 rozhodnutí). Jeho závěrům pak přisvědčil i městský soud (bod 19 rozsudku). NSS konstatuje, že doklady potvrzující zpřísnění právních předpisů by na posouzení žádosti stěžovatele nemohly ničeho změnit (shodně bod 24 napadeného rozsudku).

[11] Stěžovatel v žalobě vyslovil obavu z nástupu na povinnou vojenskou službu, jelikož v té době probíhal válečný konflikt mezi Arménií a Ázerbájdžánem. Městský soud v bodu 21 přezkoumávaného rozsudku k obavě stěžovatele připomněl Informaci OAMP – Arménie: Bezpečnostní a politická situace v zemi ze srpna 2019, k níž přihlédl žalovaný a podle které v Arménii neprobíhal žádný ozbrojený konflikt, ve kterém by stěžovateli hrozilo vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí. K tomu soud podotkl, že konflikt mezi Arménií a Ázerbájdžánem trvá již desítky let a na sporném území Náhorního Karabachu dochází k občasným potyčkám. Z Informace OAMP však nevyplývá, že by konflikt postihoval celé území Arménie.

[12] Žalovaný si pro hodnocení stěžovatelova azylového příběhu obstaral v souladu § 23c písm. c) zákona o azylu informace o zemi původu, které v době jeho rozhodování v dubnu 2020 ještě nemohly obsahovat údaje o válce o Náhorní Karabach, která se rozpoutala až v září 2020. Žalovaný proto k tomuto vývoji ani nemohl přihlídnout. Totéž ovšem neplatí v případě přezkumu rozhodnutí žalovaného městským soudem.

[13] Městský soud opřel své závěry týkající se bezpečnostní situace v Arménii o Informaci OAMP z roku 2019. Ta ovšem neodrážela aktuální vývoj tamní situace. V době vydání napadeného rozsudku dne 2. 10. 2020 bylo obecně známo, že se rozpory mezi Arménií a Ázerbájdžánem vyostřily ve válku, která trvala na území Náhorního Karabachu od září 2020 do listopadu téhož roku, kdy bojující strany uzavřely mírovou dohodu. V době rozhodování městského soudu tedy byla země původu stěžovatele stranou „živého“ válečného konfliktu.

[14] NSS v mnoha dřívějších rozhodnutích objasnil, že pravidlo stanovené v § 75 odst. 1 s. ř. s., podle něhož při přezkoumání rozhodnutí vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, modifikoval (mimo jiné) čl. 46 odst. 3 směrnice 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany. Uvedené ustanovení ukládá členským státům EU zajistit, aby účinný opravný prostředek proti rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu obsahoval úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně. Toto ustanovení nebylo v českém právním řádu provedeno, je tudíž s ohledem na svou povahu přímo aplikovatelné (např. rozsudek NSS ze dne 22. 1. 2020, čj. 6 Azs 109/2019-74, bod 22, či ze dne 26. 11. 2015, čj. 10 Azs 194/2015-32). Z hlediska uplatnění principu *non refoulement* lze také připomenout závěry usnesení ze dne 8. 3. 2011, čj. 7 Azs 79/2009-84, v němž rozšířený senát dospěl k závěru, že „*by soud nemohl přehlédnout (bez ohledu na obsah žaloby), pokud by byly dány důvody k ochraně žalobce před hrozící vážnou újmu v zemi původu, které žalovaný nezohlednil za situace, kdy již nepřichází v úvahu žádná další řízení, v němž by mohla být ochrana poskytnuta. Poznatky k tomu zpravidla vyplývají z vyjádření žadatele v žádosti nebo při pohovoru a ze skutečností zjištěných o zemi původu v řízení či známých z jiných řízení, či známých obecně*“. Princip *non refoulement* přitom může tvořit jak výjimku z § 75 odst. 1, tak výjimku z § 75 odst. 2 věty první s. ř. s. (vázanost žalobními body), neboť soud musí nad rámec žalobních bodů respektovat uvedený princip vyplývající ze Ženevské úmluvy a také z čl. 3 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (viz usnesení rozšířeného senátu čj. 7 Azs 79/2009-84).

[15] NSS proto shledává důvodnou kasační námitku, že městský soud měl povinnost přihlédnout k novým obecně známým skutečnostem, které odpovídaly stavu v okamžiku jeho rozhodování – tedy k tehdy probíhající válce mezi Arménií a Ázerbájdžánem – a v souladu s tím zvážit, zda nové skutečnosti mohly být relevantní pro možné udělení některé z forem mezinárodní ochrany podle zákona o azylu. V projednávaném případě totiž není pochyb o tom, že tyto skutečnosti stěžovatel nemohl bez svého zavinění tvrdit již v řízení před žalovaným (srov. bod 26 citovaného rozsudku čj. 10 Azs 194/2015-32). Jelikož tak městský soud neučinil, dospěl NSS k závěru, že městský soud zatížil své rozhodnutí nepřezkoumatelností; jednalo se přitom o pochybení výrazné intenzity, které odůvodňovalo přijatelnost kasační stížnosti (srov. rozsudek NSS ze dne 8. 7. 2015, čj. 6 Azs 290/2014-39).

[16] NSS ovšem podotýká, že konstatováním o válečném konfliktu mezi Arménií a Ázerbájdžánem nijak nepředjímá rozhodnutí městského soudu v této věci. Jedná se jen o to, že městský soud nemohl při svém rozhodování tuto obecně známou skutečnost přehlédnout, ale musel se jí zabývat, jak výše rozvedeno. V dalším řízení se tedy touto otázkou bude městský soud blíže zabývat, přičemž bude muset zhodnotit také ukončení tohoto konfliktu a stav, který po něm nastal.

[17] Ze shora uvedených důvodů NSS zrušil rozsudek městského soudu v rozsahu výroků I a II (poslední III. výrok se týkal odměny ustanovené zástupkyně) a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). V něm je městský soud vázán právním

pokračování

názorem vysloveným NSS v rušícím rozhodnutí (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). V novém rozhodnutí městský soud rozhodne rovněž o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

[18] Ustanovené zástupkyni stěžovatele NSS přiznal odměnu za jeden úkon právní služby (sepsání kasační stížnosti) ve výši 3 100 Kč [§ 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bod 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], k čemuž náleží paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy odměna a hotové výdaje ustanovené advokátky činí 3 400 Kč. Tato částka jí bude vyplacena do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu NSS.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 19. ledna 2021

Ondřej Mrákota
předseda senátu